

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 20/2017. (VII. 18.) AB HATÁROZATA

a Balassagyarmati Törvényszék 21.Pf.20.741/2015/4. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapításáról és megsemmisítéséről

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Dienes-Oehm Egon, dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó és Salamon László* alkotmánybírók különvéleményével – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a Balassagyarmati Törvényszék 21.Pf.20.741/2015/4. számú ítélete alaptörvény-ellenes, így azt megsemmisíti.

Az Alkotmánybíróság elrendeli e határozatának a Magyar Közlönyben való közzétételét.

I n d o k o l á s

I.

- [1] Az indítványozó igazolt jogi képviselője útján (dr. Hazai Kinga ügyvéd, székhelye: 1052 Budapest, Váci u. 18.) az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panaszt terjesztett elő az Alkotmánybíróságon.
- [2] Indítványában előadta, hogy 2014. október 25-én a 23-as főúton közlekedett személygépkocsijával Nemtitől Bányaterenye irányába. Ennek során megállásra kényszerült, mert az utat szarvasok állták el. Csak azt követően indult el újra, amikor a vadak az útról távoztak. Megközelítőleg 20 km/h sebességgel haladt, amikor váratlanul jobb oldalról egy szarvastehén az autójának ugrott. Az ütközés következtében a szélvédő pókhálósra tört, első lökhárítója, jobb oldali visszapillantó tükre, jobb első sárvédője és jobb ajtaja sérült.
- [3] Az érintett terület egy vadásztársasághoz (a továbbiakban: vadásztársaság) tartozik, erre tekintettel az indítványozó pert indított a vadásztársaság ellen a Salgótarjáni Járásbíróság előtt. A Salgótarjáni Járásbíróság 5.P.20.060/2015/23. számú közbenső ítéletével megállapította, hogy az alperes kártérítési felelőssége fennállt. Az ítélet indokolása szerint a vadászatról szóló 1996. évi LV. törvény (a továbbiakban: Vtv.) 75/A. §-a szerint a jogosult a vadászható állat által okozott kárért való felelősség Polgári Törvénykönyvben foglalt szabályai alapján köteles a mezőgazdálkodáson és erdőgazdálkodáson kívül másnak okozott kárt megtéríteni. A Ptk. 6:563. § (1) bekezdése szerint a vadászható állat által okozott kár megtérítéséért az a vadászatra jogosult tartozik felelősséggel, akinek a vadászterületén a károkozás történt. A vadászatra jogosult mentesül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy a kárt ellenőrzési körén kívül eső elháríthatatlan ok idézte elő. A felhívott Ptk.-beli és Vtv.-beli szakaszok alapján a bíróság megállapította, hogy az alperes kártérítési felelőssége jogalapjában fennáll, és hogy felelőssége objektív. A bíróság megjegyezte, hogy a jelen esetben nem alkalmazhatók a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló 1996. évi LV. törvény módosításáról szóló 2015. évi L. törvény 3. §-ában foglaltak. Ez a törvény a Vtv. 75/A. §-át módosította, illetve egy második bekezdéssel kiegészítette, amely új bekezdés értelmében a vadászható állat által okozott kárért való felelősség és a fokozott veszéllyel járó tevékenységért való felelősség találkozása esetén a veszélyes üzemek találkozására vonatkozó szabályokat kell alkalmazni. Ez a módosítás azonban csak 2015. május 5-től hatályos, a káresemény pedig ezen időpontot megelőzően következett be.
- [4] A közbenső ítélet ellen az alapügy alperese, a vadásztársaság fellebbezést terjesztett elő. A Balassagyarmati Törvényszék (a továbbiakban: törvényszék) 21.Pf.20.741/2015/4. számú ítéletével a közbenső ítéletet megváltoztatta és az indítványozó keresetét elutasította. A törvényszék indokolásában arra hivatkozott, hogy az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg a tényállást, és helytállóan jelölte meg az alkalmazandó jogszabályokat is, azonban tévesen jutott arra a következtetésre, hogy ezen jogszabályi rendelkezések alapján az alperes felelőssége a felperes gépjárművét ért kár bekövetkezéséért megállapítható. Indokolása szerint „visszaható hatály hiányában a perbeli esetre a Vtv. 75/A. §-ának 2015. május 5-től hatályos (2) bekezdése nem alkalmazható. A bírói gyakorlat azonban ezen időpontot megelőzően is a Ptk. veszélyes üzemek találkozására vonatkozó kárfelelős-

- ség szabályait alkalmazta a gépjármű és a vadászható állat úttesten történt ütközése esetén. A Vtv. 75/A. §-ának 2015. május 5-től hatályos (2) bekezdése ezen bírói gyakorlatot emelte törvényi szintre.”
- [5] Az indítványozó 2016. február 10-én nyújtotta be alkotmányjogi panaszát, amelyben a törvényszék 2016. január 11-én kézhez vett 21.Pf.20.741/2015/4. számú ítélete alaptörvény-ellenessége megállapítását és megsemmisítését indítványozta, arra hivatkozással, hogy a támadott ítélet sérti az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdését, T) cikk (1) bekezdését, valamint a XXVIII. cikk (1) bekezdését.
- [6] Érvelése szerint az eljáró bíróság az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdésében foglalt jogait azáltal sértette meg, hogy egy mindenkire kötelező érvényű jogszabályt figyelmen kívül hagyott, és ítéletét a bírói gyakorlatra alapította.
- [7] Az Alaptörvény T) cikk (1) bekezdésében biztosított jogait állítása szerint az eljáró bíróság azáltal sértette meg, hogy általánosan kötelező magatartási szabályként a bírói gyakorlatot rendelte alkalmazni a sérelmezett ítéletben. A bírói gyakorlatnak azonban véleménye szerint ellentmond a Ptk. 6:563. § (1) bekezdése, amely kimondja, hogy a vadászható állat által okozott kár megtérítéséért az a vadászatra jogosult tartozik felelősséggel, akinek a vadászterületén a károkozás történt.
- [8] Az indítványozó állította továbbá az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmét is, amely szerint mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el. Az eljáró bíróság a sérelmezett ítéletet a bírói gyakorlatra alapította, annak ellenére, hogy a perbeli ügyben alkalmazandó hatályos jogszabály a bírói gyakorlattal ellentétesen rendelkezett. Ezáltal állítása szerint sérült a tisztességes bírósági eljáráshoz való joga.
- [9] Az indítványozó kérte továbbá az Alkotmánybíróságot, hogy eljárásának befejezéséig rendelkezzen a törvényszék 21.Pf.20.741/2015/4. számú ítélete végrehajtásának felfüggesztéséről.
- [10] Az Alkotmánybíróság a 2016. május 3-i tanácsülésén az alkotmányjogi panaszt az Abtv. 56. §-a alapján befogadta, alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésnek értékelve azt a problémát, hogy a tisztességes bírósági eljárás követelményének megfelel-e, ha a bíróság lerontja egy nemrégiben meghozott, az adott tényállásra nem vitatottan alkalmazandó jogszabályi rendelkezés érvényesülését azáltal, hogy a rendelkezés hatálybalépését megelőző joggyakorlatra hivatkozik.
- [11] Az indítványozó hivatkozott az Alaptörvény T) cikk (1) bekezdésének sérelmére. Az Alkotmánybíróság ezzel kapcsolatban arra mutat rá, hogy ezen rendelkezés nem tekinthető Alaptörvényben biztosított jognak, így konkrét alapjogsérelmet sem alapozhat meg, ezért az erre alapított alkotmányjogi panasz benyújtására az indítványozónak nincs lehetősége {vö. 3203/2015. (X. 14.) AB végzés, Indokolás [9]}. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt ebben a részében az Abtv. 64. § d) pontja alapján visszautasította.

II.

- [12] Az Alaptörvénynek az indítvánnyal érintett rendelkezései:

„R) cikk (2) Az Alaptörvény és a jogszabályok mindenkire kötelezőek.”

„T) cikk (1) Általánosan kötelező magatartási szabályt az Alaptörvény és az Alaptörvényben megjelölt, jogalkotó hatáskörrel rendelkező szerv által megalkotott, a hivatalos lapban kihirdetett jogszabály állapíthat meg. Sarkalatos törvény eltérően is megállapíthatja az önkormányzati rendelet és a különleges jogrendben alkotott jogszabályok kihirdetésének szabályait.”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

III.

- [13] Az alkotmányjogi panasz az alábbiak szerint megalapozott.
- [14] 1. Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében biztosított tisztességes bírósági eljárás-hoz fűződő joggal kapcsolatban az alábbiakat állapítja meg.
- [15] Az Alkotmánybíróság az eddigi gyakorlatában a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogot az eljárás egészének minőségében ragadta meg. A vonatkozó korábbi gyakorlat áttekintése során a testület a 13/2013. (VI. 7.) AB határozatban a korábbi alkotmánybírósági döntésekben foglaltak felhasználhatóságát illetően rögzített szempontok figyelembevételével járt el. Ennek megfelelően a konkrét ügy kapcsán összevetette az alapul szolgáló alaptörvényi, illetve alkotmányi rendelkezéseket, és megállapította, hogy nincs akadálya a korábbiakban kialakult és idevágó gyakorlat megfelelő alkalmazásának.
- [16] Az Alkotmánybíróság a 6/1998. (III. 11.) AB határozatában megállapította, hogy „[...] a *fair trial* olyan minőség, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek figyelembevételével lehet csupán megítélni. Ezért egyes részletek hiánya ellenére éppúgy, mint az összes részletszabály betartása dacára lehet az eljárás «méltánytalan» vagy «igazságtalan», avagy «nem tisztességes»” [ABH 1998, 95.] {legutóbb megerősítette a 3102/2017. (V. 8.) AB határozat, Indokolás [17]}.
- [17] Az Alkotmánybíróság eddigi gyakorlatában a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog érvényesülésének megítélését minden esetben tartalmi vizsgálathoz kötötte: mint ahogyan jelen ügyben is, elemezte az alapjog állított sérelmére vezető jogszabályi környezetet és bírói döntést, a szabályozás célját és a konkrét ügy tényállását, majd pedig – mérlegelés eredményeként – mindezekből vont le következtetéseket az adott esetre nézve megállapítható alapjogsérelemre nézve {vö. 3102/2017. (V. 8.) AB határozat, Indokolás [18]}.
- [18] 2. Az Alkotmánybíróság a vonatkozó jogszabályi rendelkezések áttekintése alapján megállapította, hogy 2014. március 15-e előtti [a Vtv. 75. § (3) bekezdése és Ptk. 346. § (3) bekezdése] és a 2015. május 5-e utáni jogszabályi rendelkezések [a Vtv. 75/A. § (2) bekezdése és a Ptk. 6:539. § (3) bekezdése] végeredményben azonos módon rendezték a vad által okozott kár megtérítésének kérdését: ha a károkozás egyik félnek sem volt felróható, az érintettek kárukat maguk viselték. A köztes időszakban, 2014. március 15-e és 2015. május 5-e között (így a jelen ügyben érintett káresemény bekövetkezésekor, 2014. október 25-én is) hatályos jogi szabályozás [a Vtv. 75/A. §-a és a Ptk. 6:563. § (1) bekezdése] a fentiekől eltérően rendelkezett, és a vadászatra jogosultra telepítette a kárt.
- [19] Az eljáró törvényszék ugyan elismerte, hogy a Vtv. 75/A. §-ának 2015. május 5-től hatályos (2) bekezdése nem alkalmazható, azonban azt állította, hogy a „bírói gyakorlat ezen időpontot megelőzően is a Ptk. veszélyes üzemek találkozására vonatkozó kárfelelősségi szabályait alkalmazta gépjármű és vadászható állat úttesten történt ütközése esetére.”
- [20] Az Alkotmánybíróság ezzel kapcsolatban megállapította, hogy az ügyben eljáró törvényszék azon érve, hogy a korábbi, az érintettek saját kárviselését eredményező joggyakorlat 2015. május 5-e előtt a bíró gyakorlatra épült volna, nem egészen helytálló, hiszen ezen bírói gyakorlat mögött 2014. március 15-ét megelőzően ott álltak a vonatkozó jogszabályok egyértelmű ilyen irányú rendelkezései. Azonban az ügyben releváns időpontra (2014. október 25-ére) azon jogszabályi rendelkezéseket, amelyekre a korábbi bírói gyakorlat épült, a jogalkotó már hatályon kívül helyezte, és a bírói gyakorlattal ellentétes tartalmú jogszabályi rendelkezések voltak hatályban.
- [21] 3. Az Alkotmánybíróság ezt követően abban a kérdésben foglalt állást, hogy a nyilvánvalóan, az eljáró bíróság által is elismerten *contra legem* jogalkalmazás a konkrét esetben felemelkedett-e alkotmányjogilag is értékelhető szintre, és így sértette-e az indítványozó tisztességes bírósági eljáráshoz való jogát.
- [22] A jelen ügyben eljáró törvényszék az ügyet az alkalmazandó és hatályos jogszabályi rendelkezések [a Vtv. 75/A. §-a és Ptk. 6:563. § (1) bekezdése] figyelmen kívül hagyásával, az azzal ellentétes, korábbi jogszabályi rendelkezésekre [a Vtv. 75. § (3) bekezdésére és a Ptk. 346. § (3) bekezdésére] alapuló bírói gyakorlatra tekintettel bírálta el.
- [23] A bírói függetlenségnek nem korlátja, sokkal inkább biztosítéka a törvényeknek való alávetettség: a bírónak a határozatait a jogszabályok alapján kell meghoznia. Ha a törvénynek való alávetettségtől a bíróság eloldja magát, saját függetlenségének egyik tárgyi alapját vonja el. A vonatkozó jogszabályokat be nem tartó bíróság

lényegében visszaél saját függetlenségével, amely adott esetben ezen keresztül a tisztességes bírósági eljárás-hoz való jog sérelmét okozhatja. Az a bírói ítélet, amely alapos ok nélkül hagyja figyelmen kívül a hatályos jogot, önkényes, fogalmilag nem lehet tisztességes, és nem fér össze a jogállamiság alapelveivel.

- [24] Mindezek alapján az Alkotmánybíróság rögzíti, hogy az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdése értelmében, miszerint a jogszabályok mindenkire kötelezőek, a törvényszéknek a jelen ügyben a Vtv. 75/A. §-át, és az általa felhívott Ptk. 6:563. § (1) bekezdését alkalmaznia kellett volna, vagy legalábbis meg kellett volna indokolnia, hogy ezen jogszabályi rendelkezések alkalmazását miért mellőzte. A törvényszék e helyett azonban egy másik, későbbi időpontban hatálybalépő, ezért a konkrét ügyben még nem alkalmazható jogszabályi rendelkezés [a Vtv. 75/A. § (2) bekezdése] alkalmazhatatlanságát állította, a visszaható hatály hiányára hivatkozva.
- [25] Az indokolás hiánya vonatkozásában az Alkotmánybíróság, figyelemmel az Alaptörvény 28. cikkében előírt jogszabály értelmezési kötelezettségre is, azt vizsgálja, hogy az indokolási kötelezettséget előíró eljárási jogszabályokat a bíróság az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében meghatározott követelményeknek megfelelően alkalmazta-e. Az Alkotmánybíróság tehát a rendes bíróságoktól eltérően nem a felülbírálatra alkalmasság szempontjából vizsgálja a bíróságok indokolási kötelezettségének teljesítését, és tartózkodik attól, hogy jogági dogmatikához tartozó kérdések helytállóságáról, illetve törvényességéről, avagy kizárólag törvényértelmezési problémáról állást foglaljon [3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4]].
- [26] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében rejlő indokolási kötelezettség alkotmányos követelménye a bíróság döntési szabadságának abszolút korlátját jelenti, nevezetesen azt, hogy döntésének indokairól az eljárási törvényeknek megfelelően szükséges számot adnia. Az indokolási kötelezettség alkotmányjogi értelemben vett sérelme az eljárási szabály alaptörvény-ellenes alkalmazását jelenti. A tisztességes bírósági eljárásból fakadó elvárás tehát az eljárási szabályok Alaptörvénynek megfelelő alkalmazása, ami a jogállami keretek között működő bíróságok feladata. Az eljárási törvény rendelkezéseire is figyelemmel, a tisztességes bírósági eljárás alkotmányos követelménye a bírói döntésekkel szemben azt a minimális elvárást mindenképpen megfogalmazza, hogy a bíróság az eljárásban szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alapossgal megvizsgálja, és ennek értékeléséről határozatában számot adjon [lásd 7/2013. (III. 1.) AB határozat Indokolás [34]].
- [27] Az Alkotmánybíróság a fentiekre tekintettel a jelen ügy vonatkozásában megállapította, hogy nem teljesítette a törvényszék indokolási kötelezettségét akkor, amikor az ügy egyik leglényegesebb részéről, az adott tényállásra nyilvánvalóan vonatkozó jogszabályi rendelkezések nem alkalmazása okairól nem adott számot határozatában.
- [28] Az Alkotmánybíróság megállapítja továbbá, hogy a törvényszék önkényesen járt el akkor, amikor a jogkérdésre nyilvánvalóan vonatkozó jogi normát az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdése ellenére nem alkalmazta.
- [29] A fentieket összefoglalva az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a törvényszék *contra legem* jogalkalmazása három, egymást erősítő feltétel együttes fennállása következtében ért fel az alkotmányossági sérelem szintjére, és sértette az indítványozó tisztességes bírósági eljáráshoz való jogát. Egyrészt a törvényszék a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog mint eljárási jogi jellegű alapjog egy aspektusát, az indokolási kötelezettséget sértő módon nem indokolta meg, hogy az adott jogkérdésre irányadó, hatályos jogi normákat miért nem alkalmazta. Másrészt, ezzel párhuzamosan, a törvényszék önkényesen járt el akkor, amikor a jogkérdésre nyilvánvalóan vonatkozó jogi normákat nem vette figyelembe. Harmadrészt a törvényszék önkényesen járt el akkor is, amikor döntését egy olyan bírósági joggyakorlatra alapította, amelynek alapjául szolgáló jogi normákat a jogalkotó az új Polgári Törvénykönyv hatálybalépésével összefüggésben kifejezetten hatályon kívül helyezte.
- [30] Az Alkotmánybíróság megítélése szerint a jogkérdésre nyilvánvalóan vonatkozó jogszabályi rendelkezéseket indokolás nélkül figyelmen kívül hagyó bírósági indokolás azáltal okozta a jelen ügyben az egész bírósági eljárás tisztességtelenségét, hogy az indokolás hiánya két különböző jellegű jogalkalmazói önkénnyel is összekapcsolódott.
- [31] Mivel az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a támadott bírósági ítélet sértette az indítványozó tisztességes bírósági eljáráshoz való jogát, megállapította a Balassagyarmati Törvényszék 21.Pf.20.741/2015/4. számú ítélete alaptörvény-ellenességét, és azt megsemmisítette.

- [32] 4. Az Alkotmánybíróság e határozatának a Magyar Közlönyben történő közzétételét az Abtv. 44. § (1) bekezdés második mondata alapján rendelte el.

Budapest, 2017. július 11.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
előadó alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon alkotmánybíró különvéleménye

- [33] Nem értek egyet a határozattal, mert az a Balassagyarmati Törvényszék 21.Pf.20.741/2015/4. számú ítéletének alaptörvény-ellenességét és megsemmisítését a bírói döntés önkényességére, illetőleg az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdésére alapítja.
- [34] Kétségtelenül egyre többször felbukkanó probléma, hogy miként kezelje az Alkotmánybíróság a helytelen (esenként törvénysértő) bírói jogalkalmazást, jogértelmezést, ha más alapjog sérelme mint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésébe foglalt jogosultság meghivatkozása, nem merül fel az alkotmányjogi panasz indítványban. Általánosságban jegyzem meg, hogy álláspontom szerint erre csak kivételes, szélsőséges esetben lehet alkalmas a bírói döntés ezen a jogcímen történő megsemmisítése, miként azt a 3173/2015 (IX. 23.) AB határozat indokolása jellemzően példázza. A helytelennek vélt bírói jogértelmezéseket, jogalkalmazásokat alapjogi sérelmenként kizárólag a tisztességtelen eljárás jogcímére visszavezető indítványok esetenként ténybírói feladatok ellátásával járó „szuperbíró” szerepébe kényszerítenék az Alkotmánybíróságot, amit az jellemzően visszautasít. Egyébként e gyakorlatára tekintettel az Alkotmánybíróság az itt tárgyalt jogsérelm elbírálására alkalmas tesztet sem dolgozta (dolgozhatta) ki mostanáig, erre a jelen határozat indokolása sem tesz kísérletet.
- [35] Konkrétan pedig arról van szó, hogy a Balassagyarmati Törvényszék ítéletének 3. oldalán megindokolta döntését. Ezt hiányosnak tartani nézőpont kérdése lehet, de önkényesnek semmiképpen nem.
- [36] Nem fogadható el tehát a határozat indokolásának az a megállapítása, „hogy a törvényszék önkényesen járt el akkor, amikor a jogkérdésre nyilvánvalóan vonatkozó jogi normát az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdése ellenére nem alkalmazta” (Indokolás [28]) Ezzel összefüggésben továbbá szükségesnek tartom hangsúlyozni azt is, hogy az R) cikk (2) bekezdése nem alapjog.

Budapest, 2017. július 11.

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó alkotmánybíró különvéleménye

- [37] 1. A többségi határozat alaptörvény-ellenességre hivatkozással megsemmisítette a Balassagyarmati Törvényszék másodfokú ítéletét. Az indokolás esszenciája az, hogy a bírói tanács
- az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésébe ütközően nem indokolta, hogy a per eldöntésének idején hatályos jogot miért nem alkalmazta,
 - visszaélve saját függetlenségével és ellentétesen az Alaptörvény rá is vonatkozó R) cikk (2) bekezdésében foglalt előírással önkényesen, a perben alkalmazandó jog figyelmen kívül hagyásával hozta meg ítéletét, és
 - önkényesen járt el azért is, mivel olyan bírói gyakorlatra hivatkozással ítélezett, amelynek alapjául szolgáló jogi normákat a jogalkotó kifejezetten hatályon kívül helyezte.
- [38] 2. Nem értek egyet a többségi döntésben foglaltakkal az alábbiak miatt:
- [39] A folyamatban volt eljárás alkotmányjogi „tétje” az volt, hogy miként tekint az Alkotmánybíróság az esetlegesen *contra legem* bírói döntésekre? El kíván-e mozdulni abba az irányba, hogy az indítványozók által jogszabálysértőnek tekintett bírósági döntések elleni panaszokat befogadja, érdemben elbírálja, kimondja a nyilvánvalónak tekintett jogszabálysértést és a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmének minősítve azt, egyéb alapjogsérelem hiányában is megsemmisíti a támadott bírósági ítéletet?
- [40] A kérdést azért kell ebben a megfogalmazásban feltenni, mert számtalan ügy volt, amikor az alkotmányjogi panaszos szerint a bíró az Alkotmánybíróság elé citált ügyben rosszul, adott esetben *contra legem* döntött – akár még olyan ügy is lehetett, ahol nem megfelelően választotta meg az alkalmazandó jogot –, az Alkotmánybíróság mégsem fogadta be a panaszt {a teljesség igénye nélkül: 3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4]; 3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [28]; 3352/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]–[15]; 3392/2012. (XII. 30.) AB végzés, Indokolás [6]; 3017/2013. (I. 28.) AB végzés, Indokolás [3]; 3028/2014. (II. 17.) AB végzés, Indokolás [12]; 3037/2014. (III. 13.) AB határozat, Indokolás [30]; 3098/2014. (IV. 11.) AB végzés, Indokolás [28]; 3182/2016. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [30]–[35]}. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint „[a] jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki. Ez a jogkör azonban nem teremthet alapot arra, hogy minden olyan esetben beavatkozzon a bíróságok tevékenységébe, amikor olyan (állítólagos) jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor, mely egyéb jogorvoslati eszközzel már nem orvosolható. [...] A bíró bármely ténybeli vagy jogi tévedése nem teszi automatikusan tisztességtelenné az egész eljárást, mivel az ilyen tévedések teljesen soha nem küszöbölhetők ki, azokat az igazságszolgáltatás ma ismert rendszere magában hordozza.” {lásd először: 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]–[15], legutóbb: 3063/2017. (III. 31.) AB határozat, Indokolás [44]}
- [41] A határozat tehát azt a gyakorlatot változtatja meg, amely szerint az Alkotmánybíróság nem „szuperbíró”, azaz nem perorvoslati fórum; törvényértelmezési kérdésben nem foglal állást; az objektív mérce szerint hibás bírói döntés nem ad alapot az Alkotmánybíróság beavatkozására.
- [42] A magam részéről nem láttam olyan súlyú alkotmányossági sérelmet, amely a kétszeresen is önkényes minősítést, valamint a bírói függetlenséggel való visszaélés súlyos vádját indokolta volna az adott esetben. Nem voltam meggyőződve ugyanis arról, hogy a vadászható állat által okozott kárért fennálló felelősség 2014. március 15.–2015. május 4. közötti időben hatályos magánjogi és törvényi szabályai egyértelműen és vitán felülálló módon kizárták volna a gépjármű/szarvas találkozásának esetére a veszélyes üzemek találkozására vonatkozó szabályok alkalmazását. Mindemellett számomra nem volt egyértelmű és vitán felülálló az sem, hogy az eljárás bírói tanács – ha esetleg tévedett is az alkalmazandó jog megválasztásakor – szándékosan szegült volna szembe az Alkotmánybíróság által a perbeli időszakban hatályos jogként megjelölt joggal. Megjegyzem azt is, hogy a vizsgált ítélet – ha nem is hosszán, de – tartalmaz okfejtést az alkalmazandó jogszabályok megválasztására, azok időállapotára nézve.
- [43] 3. Mindemellett vitathatónak tartom, hogy a határozat jogalapjaként a testület többsége az R) cikk (2) bekezdését, valamint a XXVIII. cikk (1) bekezdését jelölte meg. Az R) cikk (2) bekezdésének az én olvasatomban nincs alapjogi eleme, ezért arra bírói döntéssel kapcsolatos alkotmányjogi panaszt nem lehet alapozni. Ezen túlmenően értelemszerűnek tartom, hogy a bírák is az R) cikk (2) bekezdésének személyi hatálya alatt állnak, de esetükben a törvénynek való alávetettséget a többrétegű tartalommal bíró 26. cikk (1) bekezdése írja elő. A XXVIII. cikk (1) bekezdése pedig alapjogként – ahogy azt már megelőzőleg, egy korábbi határozathoz fűzött párhuzamos indokolásomban is kifejtettem – nem az objektíve helyes eredményt védi a peres eljárás során,

hanem arra hivatott, hogy a jogérvényesítésre megfelelő eljárásban, az eljárási garanciákra tekintettel döntsön a bíróság {3119/2017. (V. 30.) AB határozat, Indokolás [34]}.

- [44] Úgy gondolom, hogy szemben a tényállás megállapításával, a perben az alkalmazandó jog meghatározása és a bírói jogértelmezés anyagi jogi természetű kérdések. Ezért ezek a bírói funkciók az Alaptörvény oldaláról a B) cikk (1) bekezdésének sérelmeként értékelhetők. A normatív alapját veszített, „önkényes” bírói döntés kapcsán tehát a B) cikk (1) bekezdését kellett volna értelmeznie a testületnek. Megjegyzem, a B) cikk (1) bekezdéséből levezetett visszaható hatályú jogalkotás tilalma megengedte volna a visszaható hatályú bírói szabályalkalmazás alaptörvény-ellenességének levezetését is.
- [45] Ez a megoldás nem lett volna idegen az Alkotmánybíróság eddigi gyakorlatától. A testület korábbi – 2015-ben elfoglalt – álláspontja szerint ugyanis a *contra legem* bírói jogértelmezés felveti „a bíróságok törvényeknek való alávetettsége elvének sérelmét is. A jogállamiság elvéből, követelményéből az is következik, hogy a jogértelmezés nem válhat a jogalkalmazó szerv önkényes, szubjektív döntésének eszközévé. Ellenkező esetben sérülne a jogbiztonság követelménye, a jogalkalmazó szervek döntéseire vonatkozó kiszámíthatósági és előre láthatósági elvárás” {3026/2015. (II. 9.) AB határozat, Indokolás [27]; de ugyanígy: 3173/2015. (IX. 23.) AB határozat, Indokolás [52]}.

Budapest, 2017. július 11.

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László alkotmánybíró különvéleménye

- [46] Nem értek egyet az ítélet megsemmisítésével, mert bár álláspontom szerint is önkényes, *contra legem* a bírói jogalkalmazás, azonban az indítvány alapján nem lett volna lehetősége az Alkotmánybíróságnak az ebből fakadó alkotmányjogi következmények levonására.
- [47] A határozat az Alaptörvény – R) cikk (2) bekezdésére tekintettel is értelmezett – XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelme miatt állapítja meg az alaptörvény-ellenességet, mégpedig az indokolási kötelezettség megsértése és a – két szempontból is – önkényes, *contra legem* jogalkalmazás miatt.
- [48] 1. Ahogyan azt már a 3173/2015. (IX. 23.) AB határozathoz csatolt különvéleményemben is kifejtettem, nézetem szerint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való jog kizárólag *processzualis* kérdésekre vonatkozik; így ha a bírói jogalkalmazás során nem eljárásjogi, hanem anyagi jogi jogszabály sérül, nem állapítható meg alkotmányjogilag értékelhető összefüggés a jogsérelem és az Alaptörvény e rendelkezése között. A bíróság nyilvánvalóan önkényes, *contra legem* jogértelmezése nem *processzualis* jellegű jogsértés, hanem az nézetem szerint – a konkrét jogsérelem mellett – az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogállamiság elvének sérelmét valósítja meg. Amennyiben a konkrét jogsérelem egyben az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogának sérelmét is előidéz, akkor az az Abtv. 27. §-ára alapított alkotmányjogi panasz alapjául szolgálhat.
- [49] Ha az indítványnak az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésére történő hivatkozása hiányában el is fogadnánk, hogy az ügybeni *contra legem* jogalkalmazás az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdését sérti – amiről, lévén, hogy e szabály funkciója alapvetően a jogkövető magatartás követelményének rögzítése, nem vagyok meggyőződve –, további problémát vet fel az indítványnak az a hiányossága, hogy nem jelöl meg – a tisztességes eljáráshoz való jogon kívül (aminek sérelme a fentiek szerint nem áll meg) – az indítványozó Alaptörvényben biztosított valamely jogának sérelmét.
- [50] 2. Megítélésem szerint az indítvány nem tartalmaz olyan érvelést, hogy a bíróság az ítélet indokolására vonatkozó kötelezettségét elmulasztotta volna, és ezáltal sérült volna a tisztességes eljáráshoz való jog. Ennek következtében a többségi határozat nézetem szerint túllép az indítványhoz kötöttség szigorú szabályai szabta kereteken; ugyanakkor a határozat ennek az érvelésnek hangsúlyos jelentőséget tulajdonít. A bírói döntés egyébként – ha nagyon minimálisan is, de – tartalmaz indokolást abban a tekintetben, hogy miért a kifogásolt módon értelmezte, alkalmazta a vonatkozó jogszabályokat. Az, hogy ez az indokolás *contra legem* jogértelme-

zést tartalmaz, az indokolási kötelezettség teljesítése szempontjából nem bír jelentőséggel; az indokolás megtörténte és annak helytállósága ugyanis egymástól független kérdés.

- [51] A fentiekben kifejtettek alapján álláspontom szerint a jelen ügyben e körülményekre tekintettel az indítvány visszautasításának vagy elutasításának lett volna helye.

Budapest, 2017. július 11.

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/333/2016.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2017. évi 118. számában.

